

JEZIK

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
GOD. 54., BR. 4., 121.–160., ZAGREB, listopad 2007.

Hrvatski se jezik voli znanjem.

U SPOMEN AKADEMIKU VOJMIRU VINJI

(Dubrovnik, 12. XI. 1921. – Zagreb, 15. VI. 2007.)

Hrvatsko jezikoslovlje izgubilo je još jednoga velikog pregaoca: 15. lipnja 2007., shrvan neumoljivom bolešću, zauvijek nas je napustio akademik Vojmir Vinja, nekadašnji profesor romanske i francuske lingvistike na Sliku Filozofskom fakultetu u Zagrebu, ali romanist koji je svoju romanističku djelatnost prožeo podjednako pozornosti za hrvatski jezik i ostavio nekoliko važnih ostvarenja koja se izravno tiču hrvatskoga jezika.

Vojmir Vinja rodio se u Dubrovniku 12. studenoga 1921. Djetinjstvo i mlade godine proveo je u različitim dalmatinskim gradovima (Korčula, Split, Šibenik), gdje je završio osnovno i srednje školovanje. Odrastajući u gradskoj i mediteranskoj sredini, imao je prigodu ne samo zavoljeti, nego i promatrati i razumijevati složene pojave kulturnih prožimanja i konvergencija te jezičnih dodira. Kako je u međuratnom razdoblju u Dalmaciji, osim vrlo malobrojnog sloja talijanske nacionalne manjine, znatan dio gradskoga pučanstva uz hrvatski rabio i talijanski kao drugi jezik, i V.

Vinja odmalena je bio dvojezičan: uz mjesni južnočakavski hrvatski i dalmatinski mletački, u školi je naučio i hrvatski standardni jezik, a potom i književni talijanski. Takva kulturna i jezična podloga, i živo zanimanje za sve što je u vezi s morem i sredozemnim okolišem, na određeni su način pogodovali izboru studija i potonjega životnoga poziva. Tako se 1940. V. Vinja upisao na Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu na studij romanske lingvistike te francuskoga jezika i književnosti, gdje mu je profesor bio Petar Skok. Na žalost, uskoro je bio prisiljen prekinuti studij: kako su Dalmaciju okupirali talijanski fašisti, i mladi student romanistike pridružio se partizanima koji su se suprotstavili porobljavanju hrvatskoga pučanstva, pa je studij završio i diplomirao 1947.

Iako je sam P. Skok svoja istraživanja temeljio na metodologiji mladogramatičarske škole, s povremenim zalaženjem i u geografsku lingvistiku, kod svojih je studenata i suradnika razvijao zanimanje za modernije metode istraživanja; Skokov asistent, nešto stariji Vinjin kolega, vrlo je zauzeto već uoči II. svj. rata svoje studente i hrvatsku sredinu općenito upoznao sa stilistikom Ch. Ballyja te kod studenata razvijao zanimanje za pitanja opće lingvistike.

Već je 1947. V. Vinja bio imenovan asistentom pri Katedri za romansku lingvistiku, koju je tada vodio Petar Skok. Osim kratke epizode u diplomatskoj službi (1949./1950.) i studijskoga boravka na Sorbonnei u Parizu (1956./1957.) na toj će katedri ostati raditi sve do umirovljenja 1986. (nakon umirovljenja prof. P. Skoka 1951. vodit će Katedru za romansku lingvistiku i Katedru za francusku lingvistiku i na njima predavati). Godine 1952. obranio je disertaciju o jezičnim romansko-slavenkim dodirima na otoku Korčuli, a to je jedan od najvažnijih prinosa poznavanju južnočakavskoga leksika, posebice onoga otoka Korčule. Iako u biti okrenuti ponajprije romanističkim problemima, mnogobrojni Vinjini jezikoslovni radovi uvijek su istodobno vezani uz problematiku hrvatskoga jezika. Tijekom gotovo pola stoljeća uporno je, metodom lingvističke geografije, u jadranskim naseljima od Savudrije do Budve, prikupljao pomorsku i ribarsku terminologiju i hrvatske romanizme. Prikupljenu građu znanstveno je obrađivao u mnogobrojnim studijama i člancima, a ona je – gotovo u svojoj ukupnosti – našla mjesto i u dvama golemim autorovim djelima: Jadranska fauna. Etimologija i struktura naziva, Split, I-II, 1986. i Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskomu rječniku, Zagreb, I. 1998., II. 2003., III. 2004. Što se načina prikupljanja tiče, ukupan rad akademika V. Vinje može se smatrati prvim sustavno zamišljenim i u izvedbi dobro organiziranim istraživanjem hrvatskoga jezičnoga prostora prema metodologiji i načelima geografske lingvistike. Iako se u tumačenju te građe prof. Vinja služio najmodernijim strukturalnim metodama, metodama moderne semantike i sociolingvistike, ukupna leksička građa zastupljena u njegovim radovima vrlo bi se lako mogla prikazati u obliku jezičnog atlasa (s više od 180 sustavno ispitanih punktova). U studijama je proučavao (poglavito na romanizmima u hrvatskim jadranskim govorima) niz je-

zičnih pojava važnih za opću lingvistiku, kao što je pučka etimologija, jezični kalk (doslovni prijevod), problem križanja i hibridnih složenica, afektivna denominacija itd.

Kao zaljubljenik u hrvatski jezik, koji je 1967. u povodu objavljivanja Deklaracije stao u njegovu obranu, uz strogo lingvistički studij i veći broj leksikografskih radova (među kojima se ističe posebice monumentalan Španjolsko-hrvatski rječnik), prof. Vinja je nastojao što vjernije u hrvatski pretočiti nekoliko klasičnih djela (staro)francuske i drugih romanskih književnosti te srednjovjekovnoga latinskog (Petnaest bračnih radosti, 1954.; Kolumbovi brodski dnevnici..., 1955.; Rojasova Celestina, 1957., 1984.; Roman o Renardu, 1961.; Abelardovi spisi, 1970.) te prevesti glavne temeljce europske lingvistike, posebice se trudeći stvoriti i u skladu s hrvatskom tradicijom urediti jezikoslovno nazivlje; preveo je ključna djela kao što su Danteovo O umijeću govorenja..., 1998.; Opća i obrazložbena gramatika iz Port-Royala, 2000.; Saussureov Tečaj opće lingvistike, 2000.; Benvenisteove Riječi indoeuropskih institucija, 2005.. U prijevodima je držao do vjernosti izvorniku i pronalaženja točnih hrvatskih ekvivalenata u nazivlju, odnosno, težio je tomu da prijevod po smislu točno odgovara izvorniku. Što se književnih prijevoda tiče, držao je osobito važnim da osim intelektualnog smisla i ton prijevoda potpuno odgovara izvorniku, bez uljepšavanja i bez subjektivnih tumačenja. U tom smislu riječi, prijevod Sabranih djela Michela de Montaignea, 2007., koji je objavljen nakon prevoditeljeve smrti, znači jedno od vrhunskih postignuća u hrvatskom prevođenju europskih književnih klasika.

Akademik V. Vinja fizički nas je napustio, ali ostaje njegov golemi znanstveni prinos u hrvatskom jezikoslovlju, nekoliko važnih kongenijalnih prijevoda i njegova sveučilišna nastavna djelatnost koja ostaje živom kroz njegove mnogobrojne učenike i sljedbenike.

August Kovačec

JONKEOVE SUŠAČKE GODINE

Diana Stolic

ljudevit Jonke (Karlovac, 1907. – Zagreb, 1979.) jedno je od najvećih imena hrvatske filologije 20. stoljeća. Nakon završenoga kroatističkoga i slavističkoga studija na Sveučilištu u Zagrebu, nastavio je upoznavati češku književnost na specijalističkome studiju na Filozofskome fakultetu Karlova sveučilišta